MUZEUL JUDETEAN DE ISTORIE SI ARHEOLOGIE MARAMURES

MARMATIA

12

ARHEOLOGIE - ISTORIE

2015

ARCHAEOLOGY & HISTORY

BAIA MARE

MUZEUL JUDEȚEAN DE ISTORIE ŞI
ARHEOLOGIE MARAMUREŞ

MARMATIA

12

Baia Mare
2015

COLEGIUL DE REDACȚIE:

Viorel RUSU, redactor şef
Dan POP, secretar de redacție
Marius ARDELEANU
Raul CARDOŞ
Bogdan BOBÎNĂ
Oana LEȘIU
Marius CÂMPEANU
Ioan BOTIȘ

COLEGIUL ŞTIINȚIFIC:
Academician Alexandru VULPE
Dr. Nona PALINCAŞ, Institutul de Arheologie Vasile Pârvan, Bucureşti
Dr. Ioan STANCIU, Institutul de Arheologie şi Istoria Artei, Cluj-Napoca
Dr. Ionuț Virgil COSTEA, Facultatea de Istorie şi Filosofie, Universitatea „Babeș- Bolyai", Cluj-Napoca

MARMATIA – publicație periodică a Muzeului Județean de Istorie şi Arheologie Maramureş

Lucrările şi corespondența vor fi trimise la adresa:
Muzeul Județean de Istorie şi Arheologie Maramureş
Baia Mare, str. Monetăriei, nr.1-3
cod: 430406; jud. Maramureş
Telefon / Fax: 0040-262-211924; 0040-262-211927
e-mail: maramuresmuzeu@gmail.com
www.maramuresmuzeu.ro

Răspunderea pentru conținutul ştiințific al lucrărilor şi calitatea rezumatelor în limbi străine revine, în exclusivitate, autorilor

Tehnoredactarea: Tünde PÉCSI
Coperta: Emanuel LUCA, Zamfir ȘOMCUTEAN
Pe coperta I: *sigiliu în ceară, breasla croitorilor din Baia Mare, 1545*

Editor: Muzeul Județean de Istorie şi Arheologie Maramureş
© Muzeul Județean de Istorie şi Arheologie Maramureş 2015

ISSN - 1582-9979

CUPRINS – CONTENTS – SOMMAIRE – INHALT

ARHEOLOGIE

Dan POP	Contribuții la repertoriul arheologic al județului Maramureș (I) / Contributions to the Archaeological Repertoire of the Maramureș County (I).	**5**
Marius ARDELEANU	Gropile patrulatere cu pereții lutuiți şi arşi de la Bozânta Mică – Grind (jud. Maramureş). Cercetare şi experiment arheologic / Rectangular pits with clay-coated and burnt walls from Bozânta Mică - Grind (Maramures County). Research and archaeological experiment.	**59**
Ioan STANCIU	Cei mai vechi slavi în spațiul intracarpatic al României. O scurtă examinare şi contribuții la dosarul arheologic al problemei / The earliest Slavs in the intra-Carpathian region of Romania. A brief assessment and contributions to the body of archaeological evidence.	**97**
Marius ARDELEANU **Raul CARDOȘ**	Raport privind cercetările de suprafață şi sondajele efectuate pe Culmea Breaza / județul Maramureş (I) - Report on field surveys and trial excavations on the Culmea Breaza - Maramures County (I).	**163**
Dan BĂCUEȚ-CRIŞAN	Două brățări de la începutul perioadei medievale timpurii. Reinterpretări tipologice și cronologice / Two bracelets from the beginning of the Early Medieval period. Typological and Chronological reinterpretation.	**189**
Radu-Alexandru DRAGOMAN, Dan POP, Bogdan BOBÎNĂ, Marius ARDELEANU, Călin ŞUTEU, Ciprian ASTALOŞ, Vlad SĂSĂRAN	O arheologie a munților din Maramureş, România: cercetările din 2014 şi 2015 / An archaeology of the Maramureş Mountains, Romania: the research from 2014 and 2015.	**197**
Radu-Alexandru DRAGOMAN	Epilog arheologic la jurnalul doctorului Jivago.	**235**

ISTORIE

Dan Constantin IFTIMI	Protopopiatul greco-catolic Vişeu: arondare, protopopi, competențe şi realizări 1850-1905 / Greek Catholic Deanery Vişeu: Assignation, Archpriests, Skills and Achievements 1850-1905.	**253**

Marius CÂMPEANU	Vicarii greco-catolici ai Maramureşului între anii 1860 şi 1917 / The Greek Catholic Vicars of Maramureş between the years 1860 and 1917.	**269**
Viorel RUSU	De la un regim la altul. Episcopia Greco-Catolică a Maramureşului în perioada 1944-1945 / From one regime to the next. The Greek-Catholic Bishopric of Maramureş in the period 1944-1945.	**289**
Lucia POP	Cartea de aur a Afinăriei din Baia Mare / The Golden Book of the Baia Mare Refinery.	**311**

RECENZII ŞI PREZENTĂRI DE CĂRŢI

Ancuța BOBÎNĂ	**Cristian VIRAG**, *Situl neolitic Halmeu-Vamă*, 301 p. (151 p. text și 149 fig.), Editura Muzeului Sătmărean, 2015.	**325**

Prescurtări bibliografice / Bibliographische Abkürzungen / Bibliographical abbreviations **327**

Epilog arheologic la jurnalul doctorului Jivago

RADU-ALEXANDRU DRAGOMAN

Soniei

Pasul Prislop, Maramureş, iunie 2014

Alături de câțiva colegi am ajuns în Maramureş, în Pasul Prislop, pentru a efectua cercetări de suprafață, în cadrul unui proiect privind o arheologie a munților. De aici, de la peste 1 400 m altitudine, văile se întind până departe, spre Bucovina şi Ţara Maramureşului, şi privirile poposesc, la sud şi nord, pe vârfuri ale Munților Rodnei şi Maramureşului. Peisajul este presărat cu goluri în păduri, tăieri masive, dar şi cu numeroase structuri din beton ce sugerează fortificarea, frontul, lupta şi care au rămas ca atare în memoria oamenilor locului care ne-au spus că sunt din vremea Primului Război Mondial. De fapt, întreaga zonă este un palimpsest, în care unele ruine datează din timpul Marelui Război, cum l-au numit contemporanii, iar altele din războiul mondial ce i-a urmat. În nararea evenimentelor istoricii au lăsat de-o parte această materialitate, tratată ca un decor abstract al planurilor de operațiuni, scenă pe care joacă actorii implicați în campaniile militare, ecran pe care se derulează evenimente politice. Pe nedrept, amintirile martorilor materiali ai acelor timpuri au fost date uitării.

Ruine şi flori (alte note de jurnal)

Spre est peisajul era tuşat de rețele de tranşee care se adânceau în covorul verde al ierburilor, fundații de clădiri şi buncăre, unul aproape întreg, restul distruse. Buncărele au fost construite din beton, iar cel aproape întreg oferă imaginea completă a materialității duratei în acest spațiu: mai întâi a fost construit buncărul, îmbrăcat în două straturi de beton, diferite ca textură; după un timp, buncărul a ajuns să fie acoperit de pământ şi vegetație, iar din acest covor subțire, acumulare în peisaj a straturilor de memorie a războiului, au crescut copaci care cândva se înălțau spre cer precum obeliscuri vii, semne de exclamare împotriva uitării. În partea de vest, din cele mai multe dintre structurile identificate, astăzi au rămas doar scobiturile în pământ. O singură structură mai păstra calota de ciment a cazematei, care diferă ca textură de buncăre.

Adesea, scobiturile sunt camuflate de peisaj, dar, în anumite momente ale zilei, lumina le umbreşte contururile, şi atunci ele apar dintr-o dată ca imense răni şi cicatrici pe corpul muntelui. În apropiere, la un moment dat, cu ocazia amenajării unei pârtii de schi, au ieşit la iveală tuburi de cartuşe, piese şi bucăți de metal. Pământul răscolit, de culoare brună, presărat cu obiecte şi chiar resturi de la cazemate, în contrast cu pitorescul peisajului din care a fost smuls, pare să ne apropie de timpul războiului, ca o imagine văzută, nu doar născută printr-un efort empatic. Obiectele însele evocă durerea, moartea şi dezintegrarea în bucăți – echivalentul material al mutilării. Fragmentarul, contorsionarea, rugina lor contrastează cu imaginea întregului oferită de filmele documentare cu soldați în mişcare, de hărțile în care sunt reprezentate abstract armate şi direcții de atac sau de sălile de muzeu în care sunt expuse arme şi soldați-manechine. Uneori, aceleaşi obiecte pot evoca atât suferința şi moartea, cât şi dimensiunea cotidiană a vieții soldaților, acele mici insule de normalitate în furtuna războiului, pauze care dau iluzia intimății în timpul monoton al ordinii şi disciplinei. Un glonț trimite cu gândul, acum, la gesturile de a încărca arma şi de a verifica muniția, la răni şi ucidere. Dar, un banal nasture cules astăzi din rănile muntelui, rupt din uniforma trecutului, poate evoca nu doar haina din care s-a desprins, odată, poate, cu dezarticularea

corpului care o purta, ci şi gesturile calme, precise, ritmate, ample ale cusutului, prin care soldaţii păreau să înşire domestic, în haosul războiului, mici noduri de linişte; într-o clipă, familiaritatea mişcărilor îl poate purta pe cel ce coase într-o altă lume decât cea în care se află, în tandreţea, fericirea sau tristeţea amintirii.

„Eu pîn' la trei şedea-voi iară
Cu cărţile, tu – cu cusutul.
Şi n-om simţi mai către seară
C-am contenit chiar şi sărutul."

„Se-nţeapă-n acul ei uitat,
Stîrnind un strop de sînge,
O vede-n gînduri imediat
Şi, pe tăcute, plînge."

Şi ne putem gândi că, după ce înlăturăm acest pansament verde al stratului de vegetaţie, nu dezvelim doar chipul diform al războiului, ci şi efortul oamenilor prinşi în mobilizarea totală de a-şi recunoaşte încă chipul în oglindă, dincolo de hidoşenia industrială a morţii.

Încă din primele zile, trecând pe lângă Mănăstirea Prislop, spre valea ce se deschide treptat înspre vest, la marginea pădurii, ascunse de brazi sau de vegetaţie, am descoperit ruinele unor clădiri. Un localnic ne-a spus că sunt ruinele unui spital din timpul Primului Război Mondial. Este singura informaţie de care dispunem deocamdată, în consecinţă nu ştim cu certitudine când a fost ridicată şi abandonată construcţia şi nici ce destinaţie a avut. Dar, cronologia nu mai este atât de importantă în acest peisaj al ruinării şi dăinuirii, în care timpul a căpătat o anumită configuraţie într-un spaţiu care pune împreună buncărele şi cazemata, presupusul spital, copacii şi iarba.

Din aproape toate clădirile din zona presupusului spital nu s-au mai păstrat decât fundaţiile. Una singură dintre ele este foarte bine păstrată, având aproape toţi pereţii încă în elevaţie. Clădirea a fost construită din bolovani legaţi cu ciment, pe o terasă amenajată în panta dealului, are ziduri groase şi mai multe camere. Ieşirea din uz şi ruinarea permit astăzi observarea anatomiei clădirii şi experierea spaţiilor interne, dar într-o manieră diferită de cea a locatarilor ei de acum o sută de ani. Nuditatea ei subliniază materializarea la scară 1/1 a unui plan de pe planşeta arhitectului. Din această cauză, arheologul nu poate trăi experienţele celor de acum o sută de ani, care experiau doar trasee, camere, imagini. Arheologul parcă priveşte o machetă, are imaginea unui fals întreg, un fel de consolare şi iluzie, totodată, care alătură trecutul, ruinele, vegetaţia, tristeţea, părăsirea, ştergerea treptată.

„Ne mustră bîrnele tăcute
Iubirea, care juruită
N-a fost că va zdrobi redute,
Noi singuri vom pieri, iubito."

Printr-o uşă de mari dimensiuni se intră în prima cameră, cu două ferestre mari, una dispusă la faţada clădirii, alta lateral, prin care se poate privi spre vale – motiv pentru care încăperea trebuie să fi fost foarte luminoasă. Prima cameră nu este foarte mare. Printr-o uşă joasă, prin care poate intra doar câte o persoană odată, se pătrunde într-un spaţiu ce pare la prima vedere că a constituit o singură cameră. O serie de elemente constructive sugerează faptul că această parte a clădirii a fost cândva împărţită în trei segmente. În dreptul uşii de

trecere dinspre prima cameră se afla un mic culoar, din care, prin două uşi dispuse pe laturi, se intra în alte două camere. Camera din stânga, cum intri, mai avea o uşă ce comunica cu exteriorul şi o fereastră, ambele dispuse spre una dintre laturile terasei; ca dimensiuni era foarte mică – la fel ca şi culoarul. Cu o singură fereastră, amplasată lateral, a doua cameră era mult mai puțin luminoasă decât prima cameră. Spațiul rămas în dreapta culoarului era foarte îngust, avea amenajată o răsuflătoare şi comunica direct cu o treia cameră. Această ultimă cameră are două ferestre, una la fațadă şi una spre lateral. A treia cameră este mai puțin luminoasă decât prima cameră, dar mai luminoasă decât cea de a doua, una dintre ferestre deschizându-se spre vale (astăzi însă este „blocată" de brazii care au crescut în dreptul ei).

„Azi-dimineață, cum îmi promisese,
În casă,-o galbenă fişie
A soarelui intră, pornind să-mi țese
Cărare pe sub draperie."

Spre deosebire de prima cameră, prin spațiul redus şi dimensiunile nu atât de mari ale ferestrelor, celelalte două sunt mai ferite. Dintre toate încăperile, atmosfera din interiorul celei de a treia camere pare să fi fost cea mai intimă şi mai ocrotitoare, neavând nicio uşă de comunicare directă cu exteriorul. În zilele senine, privind prin ferestrele dinspre vale, în fața ochilor se deschide o lume minunată, colorată în nuanțe de verde (brazii), albastru (munții şi cerul) şi auriu (lumina soarelui); peste culmile pădurilor de brazi se zăresc munții până departe.

„Trufia înălțimilor cărunte
Se-nvecina cu-naltul crîng.
Şi-n depărtările-n răstimpuri mute,
Cocoşii trîmbițau, prelung."

În alte zile însă, ploaia şi ceața învăluie clădirea şi o izolează de restul lumii, de jur-împrejur totul devenind rece, alb, mişcător şi fantomatic.

„E-atîta ceață, beznă grea,
Un ceas devreme-al firii,
Că-n cer se-agață stea de stea
Şi număr par a nu avea
Şi-ntreg pământul de-ar putea,
Tot Paştele l-ar dormita
Pe filele Psaltirii."

Clădirea nu evocă absolut nimic din amintirea războiului. Aspectul clădirii este cel al unei solide construcții domestice, o casă cu ferestre spre o frumoasă privelişte, un spațiu al odihnei, căldurii şi protecției. Totuşi, clădirea este o lume fragilă, o insulă înconjurată de o materialitate a războiului radical diferită – un univers aproape subpământean, închis în cazemate, adăposturi şi tranşee. Ambrazura cazematei este corespondentul militar, contrar, al ferestrelor clădirii – un gol menit privirilor pânditoare şi expresie materială a fricii şi dorinței de a te ascunde.

Natura a învelit cu timpul toate ruinele, modificând imaginea inițială şi recolorând peisajul. Procesul prin care natura încorporează vestigiile arheologice nu îndeamnă la uitare, aşa cum s-ar putea crede la prima vedere. Chiar şi acoperite de vegetație, forma construcțiilor este indicată de unele plante: spre exemplu, cimbrişorul, având nevoie de lumina soarelui, se concentrează pe ziduri pentru că acolo nu creşte iarba care l-ar fi

înnăbuşit. La data la care am documentat clădirea cea mai bine păstrată, interiorul camerelor era acoperit de vegetaţie, de aceeaşi iarbă şi aceleaşi flori care cresc şi în exteriorul clădirii. Cromatic domina verdele ierbii, galbenul-verzui al floricelelor de creţişoară, galbenul floricelelor denumite piciorul cocoşului şi albul bănuţeilor. Răspândite se întrezăreau şopârliţa mov-albăstrui, cimbrişorul roz-mov, orhideele roşii-purpurii, clopoţeii purpurii sau trifoiul roşu. În camerele clădirii au crescut brazi, printre pietrele zidurilor interioare au crescut ferigi, iar unele porţiuni au fost acoperite de muşchi. La rândul lor, fundaţiile celorlalte clădiri au fost în parte acoperite de muşchi, iarbă sau copaci. Plantele indică biografia îndelungată a ruinelor, până astăzi, când au ajuns subiectul acestor rânduri. Toate aceste elemente vegetale dau mărturie despre timpul îndelungat scurs de la momentul abandonării clădirii. În această calitate plantele conferă autenticitate ruinelor. Ele transced graniţa modernistă dintre natură şi cultură, devenind asemenea unor artefacte, utile evaluării temporale. Timpul lor nu este însă unul abstract, în ani calendaristici, ci unul al sentimentelor provocate de întâlnirea cu trecutul.

Privind prin fereastra ruinelor

Peisajul montan şi prezenţa în apropierea graniţei cu Ucraina a ruinelor frontului şi ale unui posibil spital din Primul Război Mondial m-au dus cu gândul la un episod din romanul lui Boris Pasternak, *Doctor Jivago* – cel în care, odată cu izbucnirea războiului, Iuri Jivago este trimis ca medic pe frontul din Galiţia, unde, în momentele de răgaz, scrie poezii, ca într-un jurnal, nu despre front, lupte şi durere, ci despre natură, locuri, trăiri, iubire şi destine.

„Ai fost întreg destinul meu,
Veniră-apoi război, ruine.
Şi ani la rând – nimic nici eu
N-am mai putut să ştiu de tine.”

Şi atunci, ruinele şi obiectele sunt materialităţi ale acestor istorii personale, precum cea a lui Iuri Jivago, cele mai multe însă amuţite astăzi. A scrie despre materialitatea războiului devine astfel un act similar în parte cu cel al soldaţilor personificaţi de doctorul Jivago. Textul arheologic ar trebui să fie un fel de continuare a jurnalelor celor care au trecut prin experienţele războiului, chiar dacă, în el, personajele centrale nu sunt oamenii, ci ruinele şi obiectele aparent tăcute ale unor războaie de acum şaptezeci sau chiar o sută de ani. Astfel, un text arheologic ar conţine între paginile sale povestea ruinelor şi a obiectelor, ce au ele de spus atât despre propriul lor trecut, cât şi despre oameni în vremuri de război.

În ciuda consistenţei sale materiale, din piatră, beton şi fier, linia frontului din Pasul Prislop s-a transformat cu timpul în ruină, scufundându-se treptat în peisajul montan. La rândul lor, oamenii care au trăit aici războiul au murit demult, dispărând şi ei în anonimat. Un timp îndelungat ne desparte de acele ruine şi de acei oameni, o despărţire ce pare de netrecut, definitivă. Prin concreteţe şi aspect fragmentar, decăzut, ruinele sunt un fel de garanţie, de certificare a rupturii, îndepărtării, pierderii. Cu toate acestea, ruinele războaielor mondiale nu sunt resturi ale unei lumi definitiv sfârşite. Prin intermediul lor, trecutul continuă să existe în prezent. Contrar timpului istoric linear, care lasă trecutul undeva în urmă, urmele materiale ne fac într-un fel contemporani cu războiul. Războiul s-a terminat demult, dar ferestrele uneia dintre clădiri şi munţii acoperiţi de păduri de brad au rămas aici „la fel”, pentru a ne oferi iluzia că există atitudini comune care ne apropie de acei oameni dispăruţi, de acel trecut. Cum ar fi privitul prin fereastră.

„Cînd soarele lui Dumnezeu
Nu-l vede în fereastră,
Tristețea-i seamănă mereu
Cu marea cea sihastră."

Chiar şi florile din faţa sau din preajma clădirii, deşi mereu altele, sunt ca înfăţişare aceleaşi. De la începutul războiului şi până acum, anotimpurile vin, pleacă şi se întorc. Ceaţa, ploaia, căldura şi zăpada ating la fel ca atunci pietrele clădirii, vegetaţia şi ochii. Poate exact aceste elemente comune au reprezentat una dintre puţinele surse de frumuseţe din viaţa de militar a unor oameni aflaţi pentru o vreme în umbra morţii. Şi, după cum astăzi peisajul vindecă cu verdeaţă, pământ şi zăpadă rănile, scobiturile, răscolirile presărate cu obiecte şi fragmente, aceaste dăinuiri ale lumii de beton, oţel, obuze şi spitale ale căror ruine şi-au pus masca domestică pentru a şterge imaginea de atelier în care erau reparate uneltele defectate, în uniformă, ale războiului, poate că şi atunci, acum o sută de ani, oamenii mobilizaţi total în vacarmul tehnologic al războiului îşi păstrau fiinţa fragilă doar sprijiniţi pe eternitatea şi frumuseţea şi iubirea Creaţiei. O frumuseţe înfiripată din contopirea peisajului, materialităţii şi climei. Într-adevăr, în mijlocul unei lumi răvăşite de război, doctorul Jivago avea de ce să scrie despre frumuseţea existenţei.

Notă. Versurile lui Iuri Jivago incluse în acest text au fost preluate din Boris Pasternak, *Doctor Jivago*, traducere din limba rusă de Emil Iordache, Editura Polirom, Iaşi, 2013.

Mulţumiri. Doresc să-mi exprim recunoştinţa faţă de Sorin Oanţă-Marghitu, pentru observaţiile şi sugestiile repetate făcute pe marginea textului, faţă de Vlad Săsăran, care m-a ajutat cu determinarea florilor din preajma clădirii, faţă de Virgil Apostol pentru discuţiile privind arhitectura clădirii, precum şi faţă de Călin Şuteu, pentru fotografiile cu urme materiale ale războiului şi fotografia aeriană a clădirii pe care le-am inclus în acest eseu.

Radu-Alexandru DRAGOMAN
Institutul de Arheologie "Vasile Pârvan", Bucureşti
al_dragoman@yahoo.com

Văile se întind până departe, spre Bucovina şi Ţara Maramureşului

La sud şi nord, privirile poposesc pe vârfuri ale Munților Rodnei şi Maramureşului

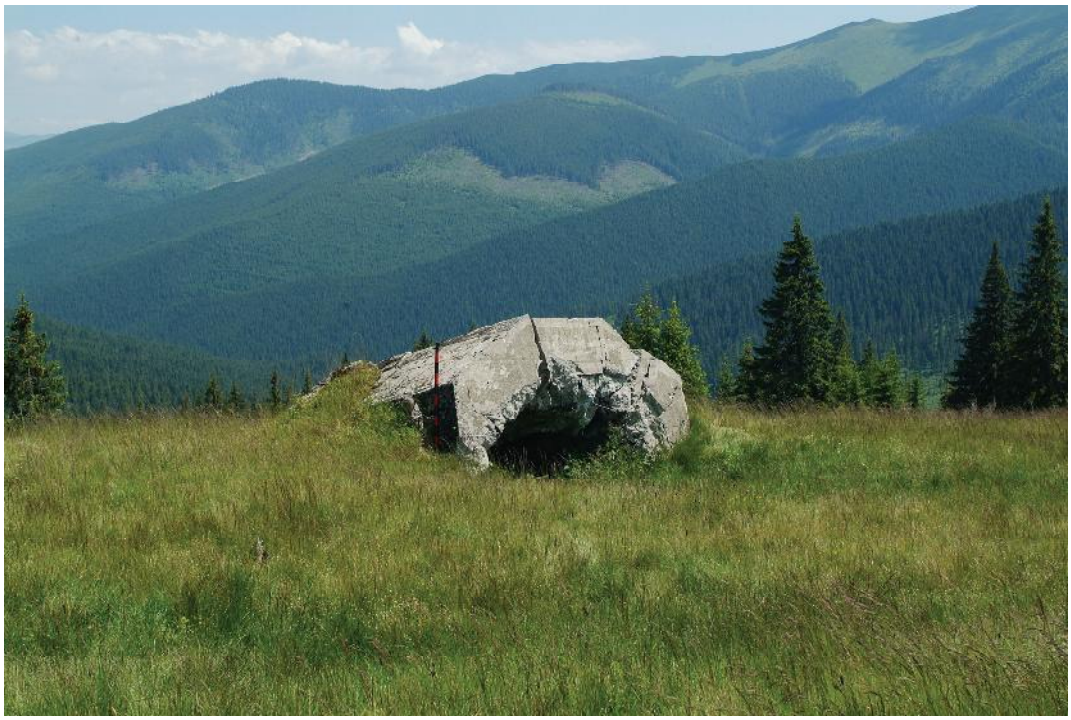

Peisajul este presărat cu numeroase structuri din beton ce sugerează fortificarea, frontul, lupta

Cu timpul, ruinele războiului au fost acoperite de pământ şi vegetaţie

Urmele frontului se dezvăluie ca vechi răni şi cicatrici pe corpul muntelui

Sub pansamentul verde al stratului de vegetație regăsim amintirile materiale ale războiului...

...dar şi un banal nasture

La marginea pădurii, ascunsă de brazi, am descoperit ruinele unei clădiri

Arheologul parcă priveşte o machetă, are imaginea unui fals întreg, un fel de consolare şi iluzie

Printr-o uşă de mari dimensiuni se intră în prima cameră, cu două ferestre mari

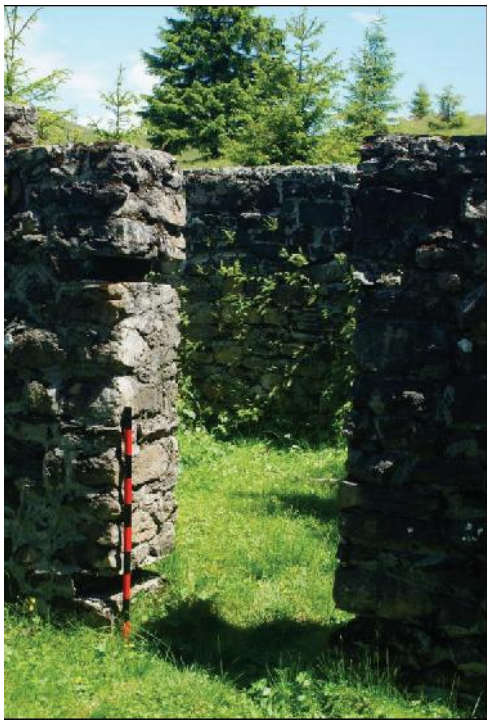

Printr-o uşă joasă, prin care poate intra doar câte o persoană odată, se pătrunde într-un spațiu ce pare la prima vedere că a constituit o singură cameră

O serie de elemente constructive sugerează faptul că această parte a clădirii a fost cândva împărțită în trei segmente

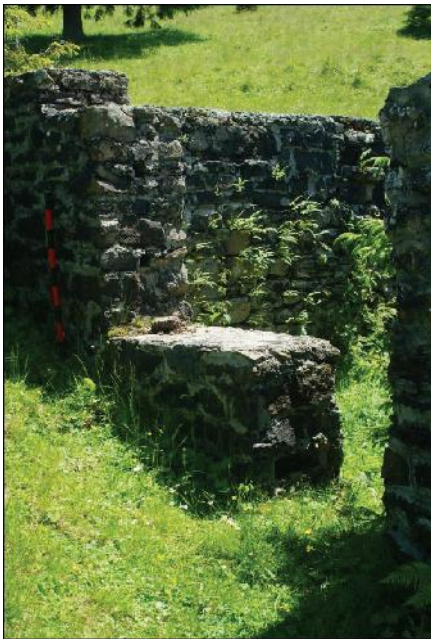

Camera din stânga, cum intri, mai avea o uşă ce comunica cu exteriorul şi o fereastră

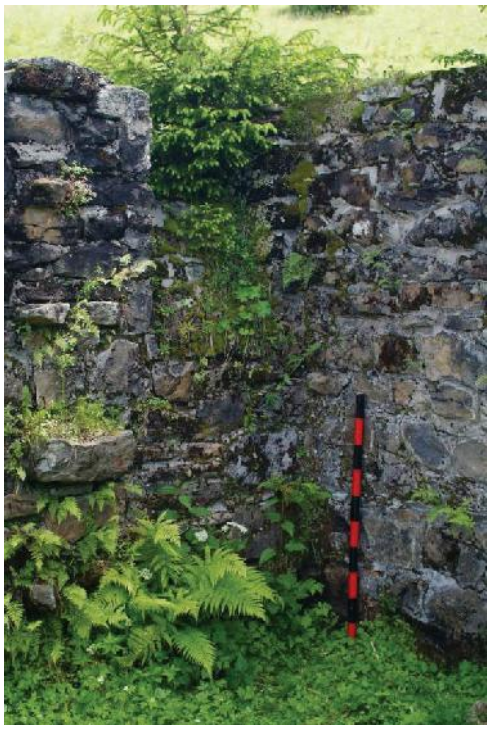

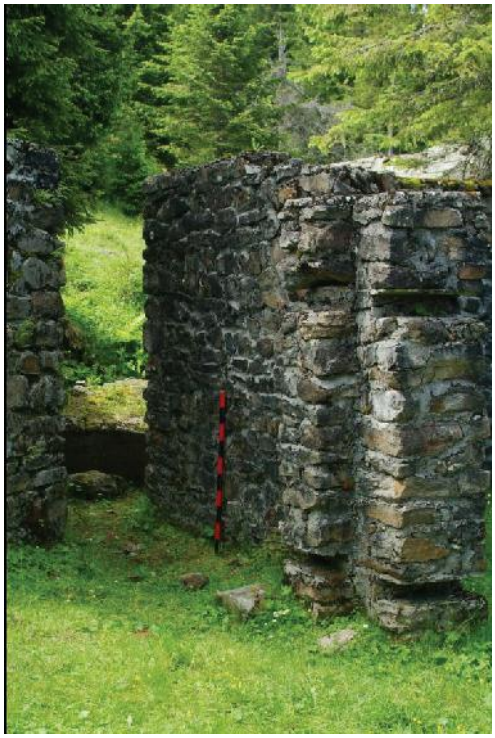

Spațiul din dreapta culoarului era foarte îngust, avea amenajată o răsuflătoare şi comunica direct cu o treia cameră

A treia cameră are două ferestre, una la fațadă şi una spre lateral

În zilele senine, peste culmile pădurilor de brazi se zăresc munții până departe; în alte zile însă, ploaia şi ceața învăluie clădirea şi o izolează de restul lumii

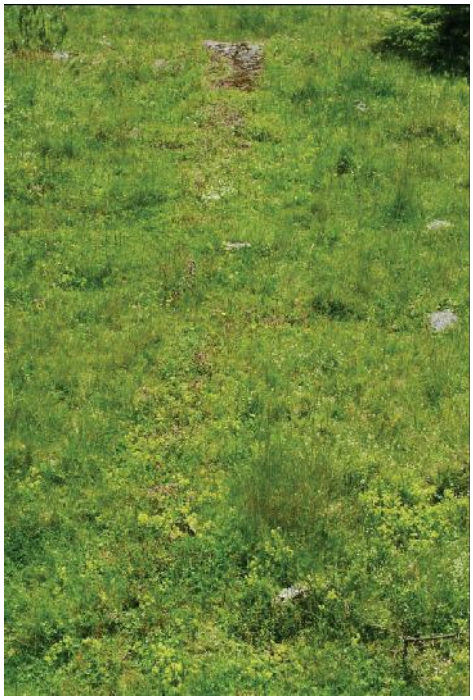

Interiorul camerelor era acoperit de vegetație, de aceeaşi iarbă şi aceleaşi flori care cresc şi în exteriorul clădirii

În camerele clădirii au crescut brazi, printre pietrele zidurilor interioare au crescut ferigi, iar unele porțiuni au fost acoperite de muşchi

Privind prin fereastra ruinelor

Prescurtări bibliografice - Bibliographische Abkürzungen - Bibliographical abbreviations

AAASzeged	Acta Antiqua et Archaeologica. Acta Universitatis de Attila József Nominatae , Szeged
ActaArchCarpathica	Acta Archaeologica Carpathica. Polska Akademia Nauk Komisja Archeologiczna. Oddział w Krakowie
ActaArchHung	Acta Archaeologica Academiae Scientiarum Hungaricae. Magyar Tudományos Akadémia, Budapest
ActaMN	Acta Mvsei Napocensis. Muzeul Național de Istorie a Transilvaniei, Cluj-Napoca
ActaMusAp	Acta Mvsei Apvlensis. Muzeul Național al Unirii, Alba Iulia
ActaMuseiMaram	Acta Mvsei Maramorosiensis. Muzeul Maramureşului, Sighetu Marmației
Aluta	Aluta. Muzeul Național Secuiesc, Sfântu Gheorghe / Székely Nemzeti Múzeum, Sepsiszentgyörgy
Amiculu Scólei	Amiculu Scólei fóia pentru naintarea invetiamentului si a educatiunei la Romani, Sibiu
AnBan	Analele Banatului. Muzeului Banatului, Timişoara
Angustia	Angustia. Muzeul Național al Carpaților Răsăriteni, Sfântu Gheorghe
Apulum	Apvlvm. Muzeul Național al Unirii, Alba Iulia
ArchAdriatica	Archaeologia Adriatica. Sveučilište u Zadru. Odjel za arheologiju, Zadar
Archaeoslavica	Archaeoslavica. Instytut Archeologii Universytetu Jagiellonskiego, Kraków
ArchBulg	Archaeologia Bulgarica. National Institute of Archaeology with Museum. Bulgarian Academy of Sciences , Sofia
ArchÉrt	Archaeologiai Értesitő. Magyar Tudományos Akadémia, Budapest
ArchPolona	Archaeologia Polona. Instytut Historii Kultury Materialnej. Polska Akademia Nauk, Warszawa
ArchRomanica	Archaeologia Romanica. Academina Română, Institutul de Arheologie „Vasile Pârvan", Bucureşti
ArchRozhl	Arheologické Rozhledy. Archeologický ústav. Akademie věd České republiky, Praha
ArhMold	Arheologia Moldovei. Academia Română, Institutul de Arheologie, Iaşi
ArhVestnik	Arheološki vestnik. Slovenska akademija znanosti in umetnosti, Ljubljana

Balcanoslavica	Balcanoslavica. Institut za Staroslovenska Kultura, Prilep / Beograd
BiblHR	Bibliotheca Historica Romaniae. Academia Română, Bucureşti
BiblMarm	Bibliotheca Marmatia. Muzeul Județean de Istorie şi Arheologie Maramureş, Baia Mare
BiblSept	Bibliotheca Septemcastrensis. Institutul pentru Cercetarea Patrimoniului Cultural Transilvanean în Context European, Sibiu
BiblThrac	Bibliotheca Thracologica. Institutul Național Român de Tracologie, Bucureşti. Institutul de Arheologie „Vasile Pârvan", Bucureşti
BullExpArch	Bulletin of Experimental Archaeology. Department of Adult Education, University of Southampton
CCDJ	Cultură şi Civilizație la Dunărea de Jos. Muzeul Dunării de Jos, Călăraşi
CercArch	Cercetări Arheologice. Muzeul Național de Istorie a României, Bucureşti
Crisia	Crisia. Muzeului Țării Crişurilor, Oradea
CronCercArh	Cronica cercetărilor arheologice. Ministerul Culturii, Institutul Național al Patrimoniului, Bucureşti
Dacia / Dacia N.S.	Dacia. Recherches et Découvertes Archéologiques en Roumanie, Bucureşti; Dacia N.S. Revue d'Archéologie et d'Histoire Ancienne. Academia Română, Institutul de Arheologie „Vasile Pârvan", Bucureşti
Dolgozatok	Dolgozatok az Erdélyi Múzeum Érem és Régiségtárából, Új Sorozat, Kolozsvár
EphemNap	Ephemeris Napocensis. Academia Română, Institutul de Arheologie şi Istoria Artei, Cluj-Napoca
euroREA	EXARC Journal online. http://journal.exarc.net/ Netherland
FAH	Fontes Archeologici Hungariae, Budapest
FileIst	File de Istorie. Complexul Muzeal Bistrița-Năsăud, Bistrița
FolArch	Folia Archaeologica. Magyar Nemzeti Múzeum – Törteneti Múzeum, Budapest
Hesperia	Hesperia. American School of Classical Studies at Athens, Princeton
JAMÉvk	A Nyíregyházi Jósa András Múzeum Évkönyve. Jósa András Múzeum, Nyíregyháza
Marisia	Marisia. Muzeul Județean Mureş, Târgu Mureş

Marmatia	Marmatia. Muzeul Județean de Istorie şi Arheologie Maramureş, Baia Mare
Materiale	Materiale şi Cercetări Arheologice. Academia Română, Institutul de Arheologie „Vasile Pârvan", Bucureşti
MemAntiq	Memoria Antiquitatis. Complexul Muzeal Județean Neamț, Piatra Neamț
MittArchInstUngAkad	Mitteilungen des Archäologischen Instituts der Ungarischen Akademie der Wissenschaften / Régészeti Intézet, Magyar Tudományos Akadémia, Budapesta
Molnár István Múz	Molnár István Múzeum Kiadványai. Molnár István Múzeum, Székelykeresztúr / Muzeul Molnár István, Cristuru Secuiesc
PAT	Patrimonium Archaeologicum Transylvanicum. Academia Română, Institutul de Arheologie şi Istoria Artei, Cluj-Napoca
Peuce	Peuce. Institutul de Cercetări Eco-Muzeale Tulcea, Tulcea
Přehled výzkumů	Přehled výzkumů. Archeologický ústav AV ČR, Brno
RevArhMM	Revista Arhivei Maramureşene. Arhivele Naționale, Serviciul Județean Maramureş; Asociația Arhiviştilor "David Prodan" Maramureş, Baia Mare
RevBistriței	Revista Bistriței. Complexul Muzeal Bistrița-Năsăud, Bistrița
RRH	Revue Roumaine d'Histoire. Academia Română, Bucureşti
Sargetia	Sargetia. Muzeul Civilizației Dacice şi Romane, Deva
SCIV (A)	Studii şi Cercetări de Istorie Veche (şi Arheologie). Academia Română, Institutul de Arheologie „Vasile Pârvan", Bucureşti
Slavia Antiqua	Slavia Antiqua. Rocznik poświęcony starożytnościom słowiańskim, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza, Poznań
SlovArch	Slovenská Archeológia. Časopis Archeologického Ústavu Slovenskej Akadémie vied, Nitra
SprawArch	Sprawozdania Archeologiczne, Polska Akademia Nauk. Instytut Historii Kultury Materialnej, Wrocław
StCom Satu Mare	Studii şi Comunicări Satu Mare. Muzeul Județean Satu Mare, Satu Mare
StComSibiu	Studii şi Comunicări. Arheologie-Istorie, Muzeul Național Brukenthal, Sibiu
StudArch	Studia Archaeologica. A Móra Ferenc Múzeum Évkönyve – Studia Archaeologica. Móra Ferenc Múzeum, Szeged
ŠtudZvesti	Študijné Zvesti Archeologického ústavu Slovenskej Akadémie vied, Nitra

Thraco-Dacica	Thraco-Dacica. Institutul Național Român de Tracologie, Bucureşti. Institutul de Arheologie „Vasile Pârvan", Bucureşti
UPA	Universitätsforschungen zur prähistorischen Archäologie. Aus dem Seminar für Ur- und Frühgeschichte der Freien Universität Berlin
VAH	Varia Archaeologica Hungarica. Magyar Tudományos Akadémia, Budapest
Veröff. der österr. Ges. für Ur- und Frühgesch.	Veröffentlichungen der Österreichischen Gesellschaft für Ur- und Frühgeschichte. Österreichische Gesellschaft für Ur- und Frühgeschichte, Wien
ZborMuzBeograd	Zbornik Narodnog Muzeja Arheologia. Narodni Muzej, Beograd
ZeitschrArch	Zeitschfrit für Archäologie. Deutsches Archäologisches Institut, Berlin
МИА	Материалы и Исследования по Археологии СССР. Академия Наук СССР, Москва

Tipar:

EUROTIP
Baia Mare, str. Dacia nr. 4
tel/fax: 0262 211 118
eurotipbm@yahoo.com
www.eurotip.ro